

ВСТУП

Книга, яку ви тримаєте в своїх руках, є результатом спільних зусиль Волинського Ресурсного Центру, Фонду Освіта для демократії (Польща), Інституту Політичної Освіти, а також Програми розвитку ООН України за фінансової підтримки Демократичного фонду ООН.

Так само, як Париж - не вся Франція, Київ - не вся Україна, остання складається з сотень місцевих громад, які будують своє життя згідно демократичних принципів, які закладені в Конституції країни. Найбільш очевидним проявом цих демократичних принципів самоорганізації є склад місцевих рад та робота місцевих депутатів, так званих місцевих парламентарів.

Місцеві ради є головними акторами в демократичному становленні країни, їхні завдання змінюються від нормотворчих процесів та прийняття бюджету до контролю місцевої виконавчої гілки, включаючи моніторинг та забезпечення цілого спектру політичних, громадських, економічних, соціальних та культурних прав.

Дана книга потенційно може надати значного позитивного поштовху для зміцнення принципів демократії та верховенства закону в Україні, тому що вона містить такі життєво важливі теми для парламентарів, як самоврядування в контексті місцевої владної структури, принципи прийняття рішень на місцевому громадському рівні, парламентські процедури, нормативну базу для роботи місцевих парламентарів, і багато іншої інформації.

Є один аспект роботи депутатів місцевих рад, на який, зокрема, я хотів би звернути особливу увагу в контексті демократизації громад в Україні. Цей аспект полягає у тому, що робота місцевих рад, обраних громадою, є інструментом для дотримання прав людини. Депутати повинні бути обізнані у використанні цього інструменту, тому що спокій в громаді, соціальна гармонія та сталий розвиток значною мірою залежить від ступеня дотримання прав людини в усій парламентській діяльності, коли місцева рада, втілює державну політику і одночасно є інституцією, яка представляє мешканців та через яку вони беруть участь в управлінні громадськими справами, а також є захисником прав людини.

Для ефективного виконання місцевими депутатами своєї ролі-захисника

прав людини, повинні бути дотримані особливі критерії та встановлені гарантії, а саме:

1. Повинні бути гарантовані права мешканців на участь у громадсько-політичному житті країни

Якщо Конституція України гарантує загальні демократичні права українським громадянам (наприклад Стаття 36 Конституції гарантує громадянам право вільно вступати та формувати політичні партії і громадські організації, стаття 38 обумовлює їх право брати участь в управлінні державними справами, брати участь у всеукраїнському та місцевих референдумах, обирати та бути обраними та бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування), то реальність, насправді, не завжди відповідає цим стандартам. На жаль, поточний рівень участі українців в громадському житті все ще дуже низький, у тому числі - на місцевому рівні. Єдиним винятком є пожвавлена діяльність виборчих осередків під час виборів, розпалена харизматичними лідерами, замість реальної оцінки державних справ та реальних очікувань.

2. Суверенітет місцевих рад повинен гарантувати депутатам захист свободи висловлювань та збільшити їх повноваження в процесі прийняття рішень.

Місцева рада може виконувати свою роль тільки, якщо її депутати можуть повною мірою використовувати свободу висловлювань. Депутати місцевої ради повинні бути вільними для пошуку, отримання та надання інформації та ідей без остраху "репресій".

3. Права людини повинні бути захищені для депутатів місцевих рад

Якщо депутати місцевих рад повинні захищати права людей, яких вони представляють, то свої права людини депутати мають захищати самі, а найважливіше, право на свободу висловлення. Як зазначила Міжпарламентська Рада в своїй Резолюції в місті Мехіко (Квітень, 1976р.) "Захист прав парламентарів є необхідним як умова для надання їм можливості захищати та просувати права людини та фундаментальні свободи в своїй країнах; також, представницька природа парламенту залежить від поваги до прав членів даного парламенту".

4. Місцеві депутати повинні володіти правовими знаннями, зокрема знання парламентських процедур

Саме ця книга прагне надати своїм читачам знання про місцеві ради - в більш широкому контексті - та парламентських процедур в цілому. Це природньо, що місцеві депутати повинні бути добре ознайомлені з Конституцією та зобов'язаннями України щодо прав людини, функціонування уряду та місцевого самоврядування, і звичайно, парламентськими процедурами.

5. Місцеві депутати можуть бути залучені до переговорів та підготовки міжнародних угод з прав людини та залучатись до моніторингу їх виконання.

Депутати місцевих рад опосередковано, а не прямо залучені до процесу підготовки міжнародних та регіональних угод, або до відповідних політичних

процесів прийняття рішень. Але оскільки місцеві ради повинні ухвалювати відповідні закони на рівні громади та гарантувати їх виконання, вони можуть наполягати на тому, щоб зацікавлені та компетентні депутати (представники громади) могли б втрутитися в цей процес до початку ратифікації та брати участь разом з представниками уряду в підготовці нових інструментів в межах міжнародних дорадчих органів.

Ці основні принципи наведені, щоб продемонструвати ноу-хау системи парламентських процедур, яка гарантує не тільки вирішення депутатами процедурних питань місцевої ради, але й захист прав людини також. Україна довго робила свій Європейський вибір, і немає кращого визначення суті Європейського стилю демократії, ніж демократія та демократичні процедури в поєднанні з правами людини та верховенством права, міцно закріпленими на місцевому рівні. Ця книга покликана допомогти досягненню цього результату, а відтак - його важливості та своєчасності.

Я щиро рекомендую її для всіх читачів - як парламентарів, так і звичайних пересічних громадян.

Алан Скурбати
*Радник ООН з питань прав людини
ООН Україна*